

II. Kamu Hukuku

ALMAN İNFAZ HUKUKUNDA REFORM

Doç. Dr. Kayhan İÇEL

GİRİŞ

Federal Almanya'da ceza hukuku alanında uzun süreden beri yapılan reform çalışmalarının yasal ürünlerini oluşturan reform kanunları kademeli biçimde yürürlüğe girerken¹, infaz hukukunda da yasal yoldan reform yapılması zorunlu olmuştu². Gerçekten, Almanya'da Ceza Hukuku ve Ceza Muhakemesi Hukuku 19. yüzyıldan itibaren yasal birliğe kavuşturulduğu halde, cezaların infazı alanında federasyon düzeyinde bir birlik sağlanamamıştır. Mahkûmların hak ve yükümlülükleri ile infaz mercilerinin görev ve yetkilerini düzenleyen hükümlerin federe devletlerin adalet bakanlıklarınca çıkarılan idarî tasarruflarda bulunması³ doktrin tarafından sürekli olarak eleştirilmiş ve hürriyeti bağlayıcı ve hürriyeti kısıtlayıcı em-

1) 1969 yılından bu yana Alman Ceza Kanununda çok önemli değişiklikler yapılmış ve son olarak 1 Ocak 1975 tarihinde yürürlüğe giren kanun (BGBl. I, s. 1) 1871 ceza kanununun tüm olarak değişikliğini sonuçlayarak yeni bir metin oluşturmuştur. Yeni metnin sosyal tedavi kurumları hakkındaki hükümleri (§ § 61 no. 3, 65) 1 Ocak 1978 tarihinde yürürlüğe girecektir (**Jescheck, H. - H.** : Einführung "Strafgesetzbuch in der neuen seit 1. Januar 1975 gültigen Fassung, Beck - Texte, 15. Auflage, München 1975, s. 7).

2) **Jescheck, 8.**

3) İnfaz hukukuna ilişkin konulardan sadece mahkûmların çalıştırılması ve hücre hapsi yasal hükümlerle düzenlenmiş iken, bu hükümleri içeren Ceza Kanununun 21. paragrafının 1 Ocak 1974 tarihinde yürürlüğe giren İkinci Ceza Hukuku Reform Kanunu ile yürürlükten kaldırılması ile bu alanda da yasal kaynak kalmamıştır.

niyet tedbirlerinin ifazının yasal bir temele oturtulması zorunluluğu ileri sürülmüştür⁴.

Bu görüşleri izleyen Federal Anayasa Mahkemesi de, 14 Mart 1972 tarih ve 2 BvR. 41/71 sayılı kararında, mahkûmların temel haklarının sadece yasal esasa dayanılarak sınırlandırılabilceğini ve yasal esasa dayanmayan müdahalelere ancak belirli bir geçiş dönemi için katlanılabileceğini açıklamıştır.

Cezaların ve hürriyeti kısıtlayıcı emniyet tedbirlerinin infazının yasal bir temele bağlanması zorunluluğu Federal Adalet Bakanını harekete geçirmiş ve bakanlık 1967 yılı sonbaharında bilim adamları, ceza infazı uygulayıcıları ve milletvekillerinden oluşan 18 kişilik bir komisyonu ceza infaz kanununu hazırlamakla görevlendirmiştir. *Prof. Dr. Sieverts*'in başkanlığındaki bu komisyon 13 toplan-

4) Federal Almanya'da son yıllarda yayınlanmış şu eserlere infaz hukukunda reform zorunluluğu konusunda başvurulabilir: **Kaiser, G. - Schöch, H. - Eidt, H. H. - Kerner, H. J.**: Strafvollzug, Eine Einführung in die Grundlagen, Karlsruhe 1974 (C.F. Müller Juristischer Verlag); **Kaufmann, A.**: Strafvollzugsreform Eine kritischer Bestandaufnahme, Karlsruhe 1971 (Verlag C.F. Müller); **Quedenfeld, H.D.**: Der Strafvollzug in der Gesetzgebung des Reiches, des Bundes und der Länder, Tübingen 1971 (J.C.B. Mohr - Paul Siebeck-); Die Reform des Strafvollzuges, Programm nach den Vorstellungen des Alternativ - Entwurfes zu einem neuen Strafvollzugsgesetz (Herausgegeben von Prof. Dr. J. Baumann, Tübingen —Wilhelm Goldmann Verlag München—); **Müller - Dietz, H.**: Strafvollzugsgesetzgebung und Strafvollzugsreform Köln - Berlin - Bonn - München, 1970 (Carl Heymanns Verlag KG.); **Böhm, A.**: Strafvollzug zwischen Tradition und Reform, Karlsruhe 1971 (Verlag C.F. Müller); **Schüler - Springorum, H.**: Was stimmt nicht mit dem Strafvollzug?, Hamburg 1970 (Christian Wegner Verlag); **Müller - Dietz, H.**: Strafvollzugsgesetzgebung und Strafvollzugsreform, Köln - Berlin - Bonn - München 1970 (Carl Heymanns Verlag KG); Vorschläge zum Entwurf eines Strafvollzugsgesetzes, 2., erweiterte Auflage, Bonn - Bad Godesberg 1974 (Herausgegeben von Heike Jung und Heinz Müller - Dietz); **Müller - Dietz, H.**: Strafvollzug und Gesellschaft, Berlin - Zürich 1970, Verlag Dr. Max Gehlen, Bad Homburg v.d.H.); Hauptprobleme der künftigen Strafvollzugsgesetzgebung (Herausgegeben von H. Müller Dietz und Th. Württemberg), Bad Godesberg, 1969.

tıdan sonra bu görevi yerine getirerek, hazırladığı tasarıyı Federal Adalet Bakanına 3 Şubat 1971 tarihinde sunmuştur. Bilimsel esasını bu tasarıda bulan ve 12 Ocak 1973 de Federal Konseye sunulan Hükûmet Tasarısı bu incelemeyi kaleme aldığımız Aralık 1975 tarihinde Federal Parlâmentoda görüşülmektedir⁵.

Hükûmetin Ceza İnfaz Kanunu Tasarısı karşısında kayıtsız kalmayan Alman Ceza Hukukçuları da kendi aralarında yaptıkları çalışma sonucunda bir Karşı Tasarı meydana getirmişler ve çeşitli yönlerden Hükûmet Tasarısından ayrılmışlardır⁶.

Biz bu makalemizde, Almanya'da bugüne kadar infaz hukuku alanında girişilen reform çalışmaları hakkında bilgi verdikten sonra, Federal Hükûmetçe parlâmentoya sevk edilen ve makalemizin yayımlandığı günlerde kanunlaşmış olması gereken "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların ve Hürriyeti Kısıtlayıcı Emniyet Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun Tasarısı"nın ana hatlarını açıklamak amacını gütmekteyiz⁷. Böylece ilgililere Alman İnfaz Hukuku ile Türk İnfaz Hukukunu karşılaştırma olanağını vereceğimizi sanıyoruz.

A. İNFAZ HUKUKU ALANINDA YAPILAN REFORM ÇALIŞMALARININ TARİHÇESİ

Almanya'da cezaların infazını düzenleyen hükümlerin bir yasa da birleştirilmesine ilişkin isteklerin tarihi Alman Ceza Kanunu

5) Kanununun 1 Ocak 1976 da yürürlüğe girmesi öngörülmektedir (bk. : **Jescheck**, 8).

6) Bk. : Alternatif - Entwurf eines Strafvollzugsgesetzes, Tübingen 1973 (Verlag J.C.B. Mohr—Paul Siebeck—).

7) 1975 yılının Temmuz - Eylül aylarında Federal Almanya'nın Freiburg i.Br. şehrinde Kriminoloji ve Ceza İnfaz Bilimleri Enstitüsündeki araştırma ve incelemelerimiz sırasında enstitünün müdürü değerli meslekdaşımız ve dostumuz **Prof. Dr. Klaus Tiedemann**'dan temin ettiğimiz Hükûmet Tasarısı ve Gerekçeleri (Entwurf eines Gesetzes über den Vollzug der Freiheitstrafe und freiheitsentziehenden Massregeln der Besserung und Sicherung —Strafvollzugsgesetz (StVollzG)— "Bundesrat, Drucksache 71/73, Bonner Universitäts - Buchdruckerei, 53 Bonn 1") bu incelememizin esas kaynağını oluşturmaktadır.

kadar eskidir. Gerçekten, Kuzey Almanya Birliği Ceza Kanunu gerekçesinde, cezaların infazının toplu olarak düzenlenmesinin zorunlu olduğu, çünkü tek ve aynı ceza kanununa göre hükmedilen cezaların federasyon içinde her yerde aynı koşul ve biçimlerde infaz edilmesi durumundadır ki, hukukta gerçek anlamda birliğin sağlanabileceği belirtilmiştir. Buna rağmen, ceza kanunu tasarısının kanunlaşmasını tehlikeye sokacak veya geciktirecek görüş ayrılıklarından korkulduğundan, cezaların infazının federasyon düzeyinde bir yasa ile düzenlenmesi girişiminde bulunulmamıştır.

Cezaların infazı hakkında ilk kanun tasarısı 1879 yılında İmparatorluk Adalet Dairesince hazırlanarak Federal Konseye sunulmuştur. Aynı yılın sonbaharında Adalet Komisyonunda görüşülen bu tasarı malî engeller yüzünden kanunlaşmamıştır.

Cezaların infazının imparatorluk düzeyinde yasal birliğe kavuşturulması arzusu bu ilk tasarıdan sonra da zaman zaman ortaya çıktı ve 1887, 1890 ve 1892 yıllarında parlâmentoya çeşitli ceza infaz kanunu tasarıları sevk edildi. Fakat yasama organı 28 Kasım 1896 tarihinde sözü geçen tasarıları yine malî nedenlerle reddetti.

Yasal yolla cezaların infazında birliğin sağlanamayacağını gören imparatorluk adalet teşkilâtı aynı birliğin bu defa idarî tedbirlerle gerçekleştirilmesi için girişimde bulundu ve Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların İnfazına Dair Tüzük Tasarısı hazırlanarak 1896 yılı Nisan ayında Şansölye tarafından Federal Konseye sunuldu. Bu tasarının hükümlerinden, ilerideki ortak düzenlemeye kadar mahkemelerce hükmedilecek hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında uygulanacak genel hükümler 1897'de kabul edilerek, yürürlüğe girdi. Ayrıntılı bir düzenleme getirmeyip, genel yol gösterici esasları içeren bu hükümlerin tümü incelendiğinde infazda eğitim ve iyileştirme amaçlarının izlenmesi düşüncesine değinildiği görülmektedir.

Daha sonraki yıllarda da parlâmentoda cezaların infazı konusunun bir yasa ile düzenlenmesi görüşü bir kaç kez tartışıldı ise de, hepsinde bu konunun ceza hukuku genel reformunun gerçekleşmesinden sonraya bırakılması görüşü üstünlük kazandı ve 1906 yılından itibaren maddî ceza hukuku alanındaki reform çalışmalarına hız verildi.

Bu çalışmalar sonunda, 1909 Ceza Kanunu Tasarısı, Karşı Tasarı, Ceza Hukuku Komisyonu Tasarısı (1913), 1919 tasarısı ve son olarak 1925'de resmen yayınlanan Genel Alman Ceza Kanunu Tasarısı meydana getirildi. Bu tasarılarından Karşı Tasarıda cezaların infazı konusuna Ön Tasarıdan çok daha ayrıntılı biçimde yer verilmişti. Karşı Tasarıyı kaleme alanlar ayrıca, özel bir infaz kanununun meydana getirilmesine ilişkin zorunluluklar üzerinde de durmuşlardır. Ceza Hukuku Komisyonu tasarısı ise esas itibariyle Ön Tasarıyı izlemiştir. Komisyondaki müzakerelerde ise özel bir ceza infaz kanununun zorunluluğu görüşü savunulmuştur. 1919 Ceza Kanunu Tasarısının gerekçesinde de aynı görüş yansıtılmış ve tasarıdaki cezaların infazı alanına giren hükümlerin geçici nitelikte olduğu, yakın bir gelecekte özel bir infaz kanununun yürürlüğe gireceği belirtilmiştir. 1925 yılında yayınlanan ve cezaların infazına ilişkin hükümleri kapsamına almayan Genel Alman Ceza Kanunu Tasarısının gerekçesinde ise, cezaların infazındaki birliğin ve mükemmelliğin ceza kanunu ile gerçekleştirilemeyeceği, özel bir infaz kanununun çıkarılması ile bunun sağlanabileceği açıklanmıştır.

Özel bir infaz kanununun meydana getirilmesi için Alman Cezaevi Memurları Derneği (Verein der Deutschen Strafanstaltsbeamten) de önemli çalışmalarda bulunmuş ve eksiksiz bir kanun tasarısı niteliğinde olan "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların ve Emniyet Tedbirlerinin İnfazı Kanunu Hakkında Öneriler" adındaki metni hazırlamıştır. Aynı konuda yapılan diğer bir önemli çalışma, Eyalet Hükûmetlerinin 7 Temmuz 1923 tarihinde üzerinde anlaşmaya vardıkları "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların İnfazı Hakkındaki Kurallar" başlığını taşıyan metindir. Hürriyeti bağlayıcı cezaların infazını ayrıntılı biçimde düzenleyen bu kurallarda mahkûmların eğitimi ve iyileştirilmesi düşüncesi ön plânda bulunuyordu.

Bütün bu çalışmaların sonucunda ortaya çıkan 13 Ocak 1927 tarihli "Ceza İnfaz Kanunu Tasarısı" parlâmentoya sevk edilmesine rağmen çeşitli nedenlerle kanunlaşmak olanağını bulamadı.

1945'e kadarki yıllarda cezaların infazı alanında çok sayıda reform çalışmaları yapıldıysa da, bu çalışmalardan hiç biri tam bir kanun tasarısı ortaya çıkaramadı. Buna karşılık, İmparatorluk Adalet Bakanlığı, Adalet İşlerinin İmparatorluğa Bırakılması hakkındaki 16 Şubat 1934 tarihli kanunun 5. maddesinin verdiği yetkiye

dayanarak⁸ 14 Mayıs 1934 tarihinde "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların ve Hürriyeti Kısıtlayıcı Emniyet Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik"⁹'i yayımlayarak, cezaların infazında, yasal yoldan gerçekleştirilemeyen birliğin düzenleyici bir idarî tasarrufla sağlamaya çalıştı. Bu yönetmeliğin özelliği, 1927 tasarısındaki ve o zamana kadar yapılan reform çalışmalarından farklı olarak, infazda kefarete ve korkutma düşüncesini yansıtmaması ve mahkûmların yeniden topluma kazandırılması ilkesini geri plâna atmasıdır.

Cezaların infazında İmparatorluk düzeyinde birliğin ve beraberliğin sağlanabilmesi için bundan sonraki yıllarda da Adalet Bakanlığınca çeşitli düzenleyici tasarruflar çıkarılmıştır. 22 Temmuz 1940 tarihli Ceza İnfaz Tüzüğü (Strafvollzugsordnung)¹⁰ bunlardan biridir.

İkinci Dünya Savaşının bitiminden sonra Kontrol Konseyinin (Kontrollrat) yayınladığı 12 Kasım 1945 tarihli ve 19 sayılı emir¹¹ ile cezaların infazında eğitim ve iyileştirme esası yeniden getirildi. 1947 - 1949 yıllarında Baden - Württemberg, Bayern, Berlin, Bremen ve Hessen devletlerinin yeni infaz tüzükleri yayınlamalarına karşılık, diğer federe devletler 1940 Ceza İnfaz Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirilen metnini yürürlüğe koydular. Fakat bu tüzükler cezaların infazındaki birliğin bir kez daha bozulmasını sonuçlandırdığından, bu alanda duyulan federal düzenleme gereksinmesi bütün şiddeti ile ortaya çıktı. Uzun bir gecikmeden sonra, 1 Aralık 1961 tarihinde federe devletlerin Adalet Bakanları ve Senatörleri ortak bir İnfaz Tüzüğü üstünde anlaşmaya vardılar. 1 Temmuz 1962'de yürürlüğe giren bu tüzük, bugüne kadar yapılan değişiklikleri ile ceza infaz mercilerinin faaliyetine esas teşkil etmektedir¹².

8) Reichsgesetzbl. I, s. 91.

9) Reichsgesetzbl. I, s. 383.

10) Amtlichen Sonderveröffentlichungen der Deutschen Justiz, No. 21.

11) Amtsblatt des Kontrollrats, No.: 2, s. 46.

12) Buna karşılık, Çocuk Mahkemeleri Kanunu gereğince hükmedilen cezaların infazında federasyon düzeyinde birlik sağlanamamıştır (Schönke, A. - Schröder, H.: Strafgesetzbuch, Kommentar, 14. Auflage, München 1969, s. 127).

Cezaların infazı konusunda milletlerarası alanda yapılan kongrelerin önerileri¹³ Federal Almanya'da da etkisini göstererek, infaz hukuku reformu çalışmalarına hız verilmesini sonuçladı. Bu konuda yapılan derinlemesine çalışmalar (Die Materialien zur Strafrechtsreform) adlı eserin 8. cildinde toplandı. Eserin bu cildi, ceza infazının hafifletilmesi, açık infaz kurumları, mahkûmlarda kişilik araştırmaları, mahkûmların infaz için sınıflandırılması, psikopat ve aklen zayıf suçluların tedavisi, mahkûmlara uygulanacak disiplin tedbirleri, salıverilen mahkûmlara yardım ve infazın organizasyonu konularında karşılaştırmalı hukuk çalışmalarını içermektedir. Aynı eserin 9. cildinde ise, yabancı infaz hükümlerinin Almanca metinleri bulunmaktadır.

Uzun yıllardan beri süregelen ceza hukuku reform çalışmalarının sonucu olan 1962 Ceza Kanunu Tasarısı, infaz hukuku reformunun ceza hukuku alanındaki reformdan sonra gerçekleştirilmesi gerektiği görüşünü izleyerek, cezaların infazına ilişkin hükümleri kapsamına almamıştır. Buna karşılık, 1966 yılında 14 ceza hukuku hocası tarafından hazırlanan Ceza Kanunu Karşı Tasarısında, ceza kanunlarının cezaların infazına ilişkin bazı kurallara yer vermeleri gerektiği öngörülerek, genel kısma infazla ilgili hükümler konulmuştur (§ § 38, 39, § 48/3). Bu hükümlerde, infazda mahkûmların yeniden toplumun üyesi haline getirilmeleri amacının izlenmesi önemle belirtildikten sonra, mahkûmların ücret karşılığı çalıştırılması, uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezaların infazının hafifletilmesi ve infazın düzenlenmesine ilişkin genel kurallar öngörülmüştür.

Alman Ceza Kanununa önemli değişiklik getiren Ceza Hukuku Reformu Hakkında 2. Kanun (4 Temmuz 1969 tarihli)¹⁴ da, in-

13) Birleşmiş Milletlerin gerçekleştirdiği bu kongrelerden özellikle Cenevre (22 Ağustos - 3 Eylül 1955) ve Londra (8 - 20 Ağustos 1960) kongrelerinde cezaların infazı konusunda çok önemli kararlar alınmıştır. Gerçekten Cenevre Kongresinde mahkûmların tâbi tutulacağı rejim hakkında asgarî kurallar saptanırken, Londra Kongresinde de, kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar, salıverilme öncesi hazırlıkları, salıverilen mahkûmlara ve mahkûm ailelerine yardım ve mahkûmların çalıştırılmaları konularında önemli önerilerde bulunuldu.

14) Bundesgesetzbl. I, s. 717.

faz hükümlerinin ceza kanununun bünyesine sokulmaması görüşünün özlü gerekçelerine¹⁵ dayanarak, cezaların infazını kapsamına almadı. Fakat parlâmentoda tasarı görüşülürken, kanunun yürürlüğe gireceği tarihe kadar Ceza İnfaz Kanununun da tamamlanması gerektiği ileri sürüldü.

Yukarıda belirttiğimiz gibi, 1967 - 1971 yıllarında Prof. Dr. Sieverts'in başkanlığında çalışan 18 kişilik komisyonun hazırladığı Ceza İnfaz Kanunu Tasarısının esaslarını yansıtan Hükûmet Tasarısı, parlâmentoda ileri sürülen tarihten önce, yâni 12 Ocak 1973'de Federal Konseye sunulmuştur.

B. YENİ CEZA İNFAZ KANUNU TASARISI

I. Tasarının genel niteliği.

Yeni Alman Ceza İnfaz Kanunu Tasarısı dört yıl süreyle yapılan bilimsel çalışmaların bir ürünüdür. Gerçekten bu tasarı meydana getirilirken, yukarıda belirttiğimiz karşılaştırmalı hukuk çalışmalarına ve diğer bilimsel ön çalışmalara dayanıldığı gibi, uzmanların görüşleri ve çeşitli kuruluşların önerileri de dikkate alınmıştır. Özellikle, 48. Alman Hukukçular Şûrası'nın ceza hukuku seksiyonunda cereyan eden görüşmelerin ve alınan kararların yanı sıra Hamburg Ceza İnfaz Dairesinin kurduğu komisyonun hazırladığı rapordan mahkûmların çalıştırılmaları konusunda önemli biçimde yararlanılmıştır.

Hürriyeti bağlayıcı cezaların ve hürriyeti kısıtlayıcı emniyet tedbirlerinin infazı konusunda Adalet Bakanlığınca çıkarılan idarî tasarrufların yerini alacak olan bu kanun, esas itibariyle mahkûmların hak ve yükümlülükleri ile infaz mercilerinin yetkilerini düzenlemektedir. Kanun ayrıca infaz kurumlarının kurulması ve düzenlenmesine ilişkin hukukî esasları da içermektedir.

Tasarının hükûmet gerekçesinde¹⁶, cezaların infazının idarî yolla düzenlenmesinin bugünün hukuk devleti anlayışı ile bağdaştırıla-

15) Zweiter Schriftlicher Bericht, Drucksache V/4095, s. 3.

16) Bundesrat, Drucksache 71/73, s. 38 - 39.

mayacağı, ceza hukuku ve ceza muhakemesi hukukunun yanı sıra ilgilinin hürriyetine yönelik zora dayalı uygulamayı öngören ceza infaz hukukunun da yasal düzenlemeyi gerektirdiği, mahkûmlar ile devlet arasındaki hukukî ilişkinin yasa tarafından açık ve seçik biçimde düzenlenmesinin zorunlu bulunduğu belirtildikten sonra, bu esaslardan hareket eden tasarının bazı genel ilkeler koymakla yetinmeyip ayrıntılı bir düzenleme yolunu tuttuğu, fakat hiç bir zaman düzenlemede zorunluluk sınırını aşmadığı ve teferruat sayılabilecek hususlarda idareye düzenleme olanağını tanıdığı ifade edilmiştir. Yine gerekçeye¹⁷ göre, mahkûmların tâbi tutulacağı işlemlerde uygulanacak yöntemlerin bilimsel gelişmeye paralel biçimde geliştirilebilmesi ve yeni yöntemlerin uygulanabilmesi için, tasarıda infazda izlenmesi gereken genel amaçların belirtilmesi ile yetinilmiş, bu amaçlara ulaşılabilmesi için uygulanacak yöntemlerden ise söz edilmemiştir.

Tasarının gerekçesinde kanunun uygulanmasının malî yönü üzerinde de durulmuştur: Federal Bütçeye bir külfet yüklemeyen kanun, cezaların infazı ile ilgili harcamaların federe devlet bütçelerinden karşılanmasını öngörmüştür. Mahkûmların çalıştırılacakları atelyelerin inşası ve donatılması, bazı cezaevlerine ziyaretçi ve yönetim bölümlerinin yapılması için yapılacak harcamaların 300 Milyon DM.'ı bulacağı tahmin edilmektedir. Bir kez yapılacak bu harcamanın yanı sıra, kanunun ayrıca her yıl federe devletlerin bütçelerine 30 - 40 Milyon DM.'lık fazla külfet yükleyeceği hükümet gerekçesinde belirtilmiştir¹⁸.

II. Tasarının anahatları .

1. Hürriyeti bağlayıcı cezaların infazı .

a) *İnfazda amaç .*

Tasarı, hürriyeti bağlayıcı cezaların infazında, mahkûmun cezaevi sonrası yaşantısında sosyal sorumluluğa sahip bir kimse durumuna getirilmesi amacının izleneceğini (§ 2) genel olarak belirt-

17) Bundesrat, Drucksache 71/73, s. 39.

18) Bundesrat, Drucksache 71/73, s. 41.

tikten sonra, bu amacın gerçekleştirilebilmesi için infazda dikkat edilmesi gereken hususları da açıklamıştır. Gerçekten, kanunun 3. paragrafına göre, infaz yaşantısı olanak ölçüsünde genel yaşantı koşullarına uydurulacak ve böylece hürriyetten yoksunluğun zararlı etkileri önlenerek mahkûmun hür toplumsal yaşamın bir üyesi olabilmesine yardım edilecektir. Tasarı, infazın bu amacına ulaşılabilmesi bakımından mahkûmların da çaba göstermekle yükümlü olduklarını belirtmiştir (§ 4).

Görüleceği üzere, yeni Alman Ceza İnfaz Kanunu tasarısı, cezanın kefarete teşkil etmesi ve korkutucu olması gerektiği hakkındaki klâsik görüşü bir yana bırakarak, mahkûmların eğitimi ve iyileştirilmesi görüşüne üstünlük tanımıştır. Gerçekten, modern infaz görüşü, ancak bu yolla suçlulukla mücadele edilebileceğine ve toplumun suç tekerrürlerinden korunabileceğine inanmaktadır.

b) *İnfazın plânlanması .*

Kanun, cezaevine gelen ve tıbbî muayeneden geçen her mahkûmun, cezaevindeki hak ve yükümlülükleri kendisine anlatıldıktan sonra, kişilik araştırmasına tâbi tutulacağını¹⁹ ve buna göre yine her mahkûm için bir infaz plânının (Vollzugsplan) hazırlanacağını öngörmüştür²⁰. Mahkûmla tartışılarak hazırlanacak olan bu plânda, mahkûmun katılacağı gruplar, tâbi tutulacağı meslek eğitimi, katılacağı eğlence ve yarışmalar, kendisine yapılacak yardımlara ilişkin tedbirler, infazın ne şekilde hafifletileceği, özellikle açık infazın mı, yoksa kapalı infazın mı uygulanacağı ve salıvermeye hazırlama yönünden alınması gereken zorunlu tedbirler hakkında açıklamalar bulunacaktır. İnfaz plânında ayrıca ileride tekrarlanacak kişilik araştırmalarının tarihleri de belirtilecektir. Çünkü kanun mahkûmun kişiliğindeki gelişmelere uygun olarak infaz plânının da değiştirileceğini öngörmüştür.

19) Ancak mahkûmun cezasının infaz süresi böyle bir araştırmayı gerektirmeyecek kadar kısa ise, bu araştırma yapılmayabilecektir (§ 6).

20) İnfaz plânının hazırlanmasından önceki dönemde kişilik araştırmasına tâbi tutulacak mahkûmun diğer mahkûmlarla ilişkisi engellenmiştir (§ 5).

c) *Sosyal tedavi kurumlarına nakil olanağı .*

Kanunun 9. paragrafı, mahkûmların cezaevlerinden sosyal tedavi kurumlarına nakledilme olanağını vermiştir. Bunun için aranacak koşul, böyle bir kurumun yapacağı yardımla mahkûmun resosyalizasyonunun daha kolaylıkla sağlanabilmesidir. Eğer sosyal tedavi kurumundaki yöntemlerle bir sonuç alınamayacağı görülürse, mahkûm yeniden cezaevine gönderilir. Kanun bu konuda üç aylık bir araştırma süresi tanımış ve bu süre sonunda mahkûmun cezaevine geri gönderilmesi için sosyal tedavî kurumunun müdürünün muvafakatini aramıştır.

d) *Mahkûmlara verilecek izin .*

Kanunun 13. paragrafında, mahkûmlara infaz sırasında her yıl 14 güne kadar izin verilebileceği öngörülmüştür. Geçici hürriyeti bağlayıcı cezalarda mahkemece hükmedilen cezanın dörtte birinin ve en az altı ayının infazından sonra izin verilmesine başlanabilecektir. Yaşam boyu hürriyeti bağlayıcı cezalarda ise, mahkûma izin verilebilmesi cezanın 10 yılının infaz edilmesine bağlıdır.

Kendisine izin verilen bir mahkûmun yeniden iznini kullanabilmesi için en azından üç ayın geçmiş olması gerektiğini belirten kanun, izin süresi sırasında cezanın çekilmiş sayılacağını da açıklamıştır.

İzne çıkan mahkûm izinli olduğu süre sırasında cezaevi müdürünün verdiği direktiflere uymakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğünü yerine getirmeyen veya iznini suç işlemek için kötüye kullanan mahkûmun izni geri alınır.

e) *Mahkûmların cezaevindeki yaşantılarına ilişkin bazı kurallar .*

aa) *Toplu halde çalışma ve boş zamanları geçirme ilkesi .*

Tasarı, mahkûmların çalışmalarında ve eğitimlerinde toplu halde bulunmaları ilkesini koyduğu gibi, boş zamanlarında topluca sohbet etmelerine de izin vermiştir. Fakat diğer mahkûmların zararlı etkilerinden korkulduğu takdirde veya mahkûm henüz infaz plânının hazırlanması için gözlem altında bulunduruluyorsa ya da mah-

kûm diğer mahkûmlarla bir arada bulunmak istemiyorsa, bu ilkeye uyulmaz (§ 17).

bb) *Dinlenme zamanında mahkûmları ayırma ilkesi.*

Tasarının 18. paragrafı mahkûmların dinlenme zamanlarında kendilerine ait hücrelere çekilmelerini öngörmektedir. Ancak, başka bir mahkûmun yardımına gereksinme duyulduğu veya mahkûmun sağlığı veya hayatı bakımından tehlike görüldüğü durumlarda toplu dinlenme engellenmemiştir. Bir de açık infaz rejimi uygulandığı takdirde, mahkûmun kendi isteği ile dinlenme zamanını topluca geçirebileceği kabul edilmiştir.

cc) *Hücrelerin düzeni.*

19. paragraf, mahkûmların kendi hücrelerini ölçülü bir derecede kişisel eşyası ile donatabilmesine olanak vermiştir. Böylece, mahkûm, bir hısmının ya da yakın bir dostunun fotoğrafını ve kişisel değeri olan hatıra eşyayı hücrelerine koyabilecektir. Buna karşılık hücrenin kontrolünü engelleyen veya cezaevinin güvenliğini ve düzenini tehlikeye sokabilecek olan şeylerin hücreye konulması yasaklanabilecektir.

dd) *Giyinim.*

Kanun, mahkûmların serbest zamanlarında tek tip giyinmelerini emretmektedir. Ancak, cezaevi müdürünün özel izni ile bazı özel durumlarda mahkûmların kişisel giysilerini giymelerine olanak tanınmıştır.

ee) *Beslenme.*

Tasarı mahkûmların beslenmeleri bakımından da hümanist esaslardan hareket ederek, bunun hekim kontrolünde yapılacağını belirtmiştir. Hattâ hekim tarafından öngörüldüğü takdirde, özel bir beslenme rejiminin dahi uygulanabileceğini açıklamıştır. Yine mahkûmlar yemeklerinde kendi din ve mezheplerinin gereklerine uymakta serbest bırakılmıştır (§ 21). Böylece, bu yeni infaz rejimi gereğince, bir müslüman mahkûm isterse domuz eti yemeyebilecek, keza bir hıristiyan mahkûm, haftanın belirli günlerinde koyun veya sığır eti yerine balık veya başka bir yiyeceği tercih edebilecektir.

ff) *Tıbbî Yardım .*

Kanun, 52. paragrafında, mahkûmlara vücut ve ruh sağlığı konusunda gerekli tıbbî yardımın yapılacağını genel kural olarak belirttikten sonra, masrafları kendileri karşılayan mahkûmlara arzularadıkları herhangi bir hekime başvurabilmeleri olanağını da tanımıştır. Ancak bunun için öncelikle cezaevi hekiminin dinlenmesi gerekmektedir (§ 53).

gg) *Boş zamanları değerlendirme .*

Kanununun 59 - 63. paragrafları mahkûmların boş zamanlarını nasıl değerlendireceklerini düzenlemektedir. Bu hükümlere göre, mahkûmlar, cezaevindeki boş zamanlarında kütüphaneden, cezaevindeki radyo ve televizyonlardan yararlanabilecekleri gibi, cezaevi yönetiminin izin verdiği gazete ve dergileri de okuyabileceklerdir. Kanun, boş zamanların değerlendirilmesi yönünden dahi eğitim amacına önem vererek, eğitim kurslarının, spor yarışmalarının, boş zaman gruplarının düzenlenmesini öngörmüştür.

hh) *Mahkûmların çalıştırılması .*

Kanununun 38. paragrafına göre, her mahkûm bedenî yeteneklerine uygun bir işte çalışmakla yükümlüdür. Bundan başka, arzu eden mahkûmlar yılda altı haftaya kadar cezaevindeki işlere yardım etmekle görevlendirilebilirler. Bu çalışmaları karşılığında mahkûmlara yaptıkları işin niteliğine göre bir ücret verilir (§ 40). Yaşlı, sakat veya hasta olmaları nedeniyle çalışmayan mahkûmları da dikkate alan kanun, bunlardan ihtiyacı olanlara cep harçlığı verilmesini öngörmüştür (§ 43).

2. **Hürriyeti kısıtlayıcı emniyet tedbirlerinin infazı .**

Tasarımın 110 - 125. paragraflarında hürriyeti kısıtlayıcı nitelikteki emniyet tedbirlerinin infazına ilişkin özel hükümler bulunmaktadır.

Kanun, uygulanacak emniyet tedbirlerinin niteliğine göre, mahkûmun ilerideki yaşantısında sosyal sorumluluğa sahip bir kimse durumuna getirilmesi veya ruh sağlığına kavuşturulması amaçları-

nın izleneceğini belirttikten sonra, sosyal tedavi ve ruh sağlığı kurumlarında ilgililerin uyacakları esasları göstermiştir.

3. Sosyal sigorta ve işsizlik sigortası :

Tasarının içerdiği ilginç hükümlerden biri de mahkûmların sigortalanması ile ilgilidir. Kanun (§ 174 - 176) sigorta kanunlarında bazı değişiklikler yaparak, infaz sırasında çalıştırılan mahkûmların sigortalanabilmesini sağlamıştır.

Bu değişiklikler gereğince, mahkûmun çalıştırıldığı federe devletin cezaevi "işveren" sayılacak ve iş kazalarında ya da infazdan sonra işsizlik durumlarında mahkûm sigortadan yararlanabilecektir.

SONUÇ

Federal Almanya'da infaz hukuku alanında yıllardan beri yapılan reform çalışmalarının ürünü olan ve kısa bir süre sonra kanunlaşması beklenen "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların ve Hürriyeti Kısıtlayıcı Emniyet Tedbirleri Hakkında Kanun Tasarısı" nı cezaların infazındaki modern görüşü tüm ayrıntıları ile yansıtan gerçek bir yapıt olarak kabul etmekteyiz. Gerçekten, suç işleyen birey ile devlet arasındaki infaz ilişkisinin modern infaz biliminin verilerine uygun biçimde yasal yolla düzenlenmesi çağdaş hukuk devleti anlayışının gereğidir. Yukarıda bazı ilginç hükümleri üzerinde durduğumuz tasarı, Federal Almanya'da uzun zamandan beri duyulan bu gereksinmeyi 183 paragraf içinde eksiksiz biçimde karşılama başarısını göstermiştir.

Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar yerine uygulanacak ceza ve tedbirler, tecil, adlî sicildeki hükümlülük kaydının silinmesi gibi cezaların infazı ile ilgili bulunmayan kurumları içeren ve infaz konusunda bazı genel kurallar koymakla yetinerek ayrıntıları infaz tüzüğüne bırakan 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun yerine ülkemizde de gerçek anlamda bir infaz kanununun meydana getirilmesi öngörülürse, hiç kuşkusuz Alman Cezaların İnfazı Kanunu'ndan mükemmel bir örnek olarak yararlanılabilir.